

Bärgslagsb

TIDNING FÖR KÖPING MED OMNEJD OCH

ladet

Lösnummerpris
30 öre

BERGSLAGEN

Måndagen den 10 oktober 1960

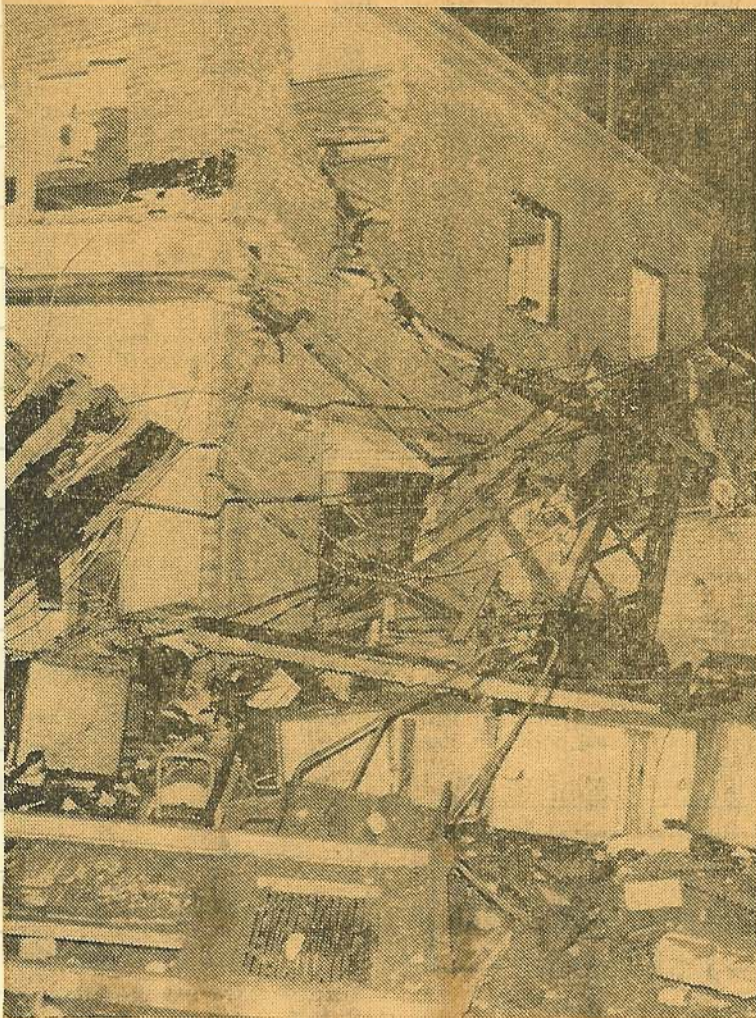

Kolsyrafabrikens tubpåfyllningsavd. blev helt urblåst vid explosionen.

Den explosionshärjade...

(Forts. fr. sid. 1)

Kolsyretankarna av hög kvalitet Allt splitter katalogiserades

Denna bild, som togs på fredagskvällen, innan röjningen vid kolsyrafabriken börjat.

Bärgslagsbladet

Ånglavakt...

(Forts. fr. sid. 1)

Sex bilar skadades svårt Splitter tog kontorsvägg

Besökspaviljongens framsida splittrades delvis av gasbehållaren, som ses t. h. på bilden.

Måndagen den 10 okt. 1960

GARY GRANT Färg
TONY CURTIS

OPERATION KJOLTYG

Universal

Änglavakt vid Salpeterverken under kritiska sekunder Lugnt, effektivt räddningsarbete under svåra förhållanden

Efter flera timmars vandring bland splitter och fragment av den delvis urblåsta biproduktfabriken och kolsyretankarna vid Salpeterverken måste man göra den reflexionen: i fredags kväll hade man änglavakt vid Salpeterverken! Förödelsen är naturligtvis oerhörd och värden för stora pengar har gått till spillo. Men blott fyra personer blev skadade varav tre helt lindrigt.

Om smällen inträffat en halvtimme tidigare, medan huvudstyrkan av personalen var kvar inom området, hade otvivelaktigt verkningarna blivit betydligt större.

Det var klockan 17.25 det hände. Hela fabriksområdet skakades av en fruktansvärd explosion. Detonationen kändes också i hela centrala staden, där bl.a. Rothenbergs och Svanbergs herrekepingar fick skyltfönster intryckta. Även på lasarettet blev fönster krossade. Från orter runt omkring, bl.a. i Bro, Himmets och Valskog, förnams tryckvägen i fönster och dörrar.

Den skiftgående personal — ett 30-man sammanlagt — som befann sig inom Salpeterverkens område, hade några ohyggliga ögonblick. Flera slogs omkull av tryckvägen. Tusentals fönsterrutor trycktes in, knappast några byggnader har alla fönster hela. Tegelstenar, delar av takbeläggningen, fragment av kolsyretankarna slungades omkring inom en diameter av flera hundra meter. En betongbalk flög ända ner till tullhuset, där en vägg skadades. Samtidigt blev hela området belagt med en kylig dimma som insvepte allting i en fuktig, vit slöja.

Så snart dimman lättat, vilket skedde ganska snabbt, visade det sig nämligen att krevaden inträffat vid biproduktfabriken (kolsyrafabriken) som ligger öster om kontoret, parallellt med Nya Hamnvägen. Östra delen av byggnaden var helt urblåst, som efter en bombkrevad. Fönstren var tomma, stora hål gapade i buktande väggar och tak, och inne i fastigheten sågs ledningar och annan utrustning helt sönderslitna och förvridna.

Det är obegripligt, att personskadorna inte blev större, när tusentals tegelstenar, glas, plåtstycken och tunga, skrapkantade delar av kolsyretankarna regnade över ett stort område, inkl. Nya Hamnvägen, parkeringsplatsen och besökspaviljongen. De ögonblick som förflöt efter krevaden log lyckan mot Sal-

peterverkens folk, mitt i all förödelsen.

Fridolf Johansson på Städernas Vakt blev den som slog larm. Utom räddningskår och polis och brandkår larmades efterhand Rödakorskårens folk och hemvärnsmän, de sistnämnda för att hjälpa till med vakthållning, då mycket folk strömmade in på området, bl.a. genom luckor i staketet, och trafikstockning hotade att uppstå på Nya Hamnvägen.

Man fick naturligtvis först inrikta sig på att föra de skadade i säkerhet. Försäljningschefen disp. Rune Hedlund och kontorschefen Rudolf Jande befann sig på sina resp. kontor när olyckan hände. Fönster krossades i bådas tjänsterum. Ett par städerskor hade börjat rengöringsarbetet av kontorslokalerna, och de fördes ut ur kontoret av disp. Hedlund som därefter rusade ner till olycksplatsen.

— Jag kom dit kanske tre mi-

(Forts. å sid. 4)

Driften vid kolsyrefabriken är åter igång om en vecka

Direktör Dag Vendil återkom på lördagskvällen till Köping efter en affärsresa till Tyskland och Frankrike. Han var oanträffbar på telefonen under fredagskvällen, och först vid ankomsten till Kastrups flygplats fick han genom en svensk tidning vetskap om explosionen. Han har under helgen hållit överläggningar och konferenser med sina medarbetare beträffande utredningen av olyckan och nybyggnad av den fabriksdel som förstördes.

Den raserade s. k. tubpåfyllningsstationen i anslutning till kolsyrafabriken måste rivras och nybyggas, säger dir. Vendil. Själva kolsyrafabriken och kompressoranläggningen är obetydligt skadade, men med hänsyn till undersökningarna och försäkringstekniska frågor måste man vänta någon dag med att påbörja återställningsarbetet vid dessa. Det torde likväl knappast dröja mer än en vecka innan driften vid kolsyrafabriken återupptages, även om man måste klara sig utan tankanläggning några månader.

— Vi skall se till att våra kunder får sin kolsyra, säger dir. Vendil, i vissa fall i samråd med annat företag.

Under helgen har det arbetat intensivt på fabriksområdet, och röjningen på området hade slut förts fram till söndagskvällen. Splitrade fönster var till 50 procent återställda i går kväll och kortsarbetet är i full gång i dag. Driften vid fabriken alla övriga avdelningar har pågått hela tiden endast med kortare avbrott för kontroll.

Jag vill gärna begagna detta tillfälle att uttala företaget tack till alla, som utfört ett så förtjänstfullt arbete efter de olyckan inträffade. Jag tänker inte bara på Salpeterverkens egen personal utan även hemvärn, polis, Röda korset, Frid Carlsson's folk m. fl. Det utfördes en mycket förnämlig insats, betonar dir. Vendil.

Ur materialsynpunkt är olyckan på intet sätt katastrofal, tillägger dir. Vendil, men vi är där emot synnerligen djupt skadad av de personskador som uppstod.

Det förstnämnda påståendet bekräftas av det faktum, att hela fabriksanläggningen är brandförsäkrad för cirka 85 miljoner, varav på den skadade fabriksdelen kommer cirka en miljon. Av årsomsättningen vid Salpeterverken på 43 milj. kommer en halv miljon på kolsyrafabriken.

Dessa siffror ger saker och ting rätta proportioner.

Måndagen den 10 okt. 1960

Köping:

Olyckan vid Salpeterverken

Tacksamhet över att inte en vida värre katastrof vållades av krevaden vid Salpeterverken var allmänna känslan när röken skingrats över fabriksområdet och över vad som där timat. Där kom djup medkänsla med offer och anhöriga till dem.

Den tryckande ovissheten mellan krevaden och de första rapporterna om vad som verkligen hänt förstärktes av den hektiska ambulansstrafiken till och från fabriken. Köping höll andan. Folk ringde från grannsocknar där man erfarit styrkan i tryckvägen.

Så fort det gick att överblicka vad som först liknade ett slagfält imponerades man av de engagerades fattning. Trots den bedövande skrällen och följdrikskerna präglades såväl de första provisoriska hjälp- och skyddsåtgärderna som det följande planerandet och hemvärnsmännens snabbt etablerade vakthållning av målmedvetenhet och lugn.

Personalen känner till styrkan hos de krafter man handskas med men också säkerhetssystemen. Att en vida mer ödesdigert olycka varit inom räckhåll om tidpunkten varit en annan är ett olustigt faktum. Detta har också utlöst en snabb och radikal efterundersökning och en nyplanering beträffande ytterligare säkerhetsåtgärder för framtiden.

Arbetsplatsernas olyckor uppfattas alltid som grymmare än andra. Från vägarna rapporteras dagligen vida mer blodiga olyckor med stora materialskador utan att den stora allmänhetens känslor engageras på motsvarande sätt.

muter efter smällen, berättar disp. Hedlund. Då hade redan två man, som arbetade i biproduktfabriken, förts ut och placerats på bårar i väntan på ambulansen som strax kom. Folk med handlyktor sökte efter eventuellt ytterligare skadade: bl.a. skulle en tredje man ha arbetat på fabriken under detta skift. Han påträffades ett stycke från anläggningen, dit han förflyttat sig under chockpåverkan. För säkerhets skull reste ing. David Forsgren, som svarar för biproduktfabriken, upp till lasarettet och fick bekräftelse på antagandet, att endast dessa tre man befann sig i fabriken vid olyckan. Det kontrollerades också snabbt, att inga mannar saknades på övriga avdelningar inom fabriksområdet.

Såväl vår egen personal som tillskyndande folk från olika hjälporganisationer uppträdde påfallande lugnt och behärskat, säger disp. Hedlund. Någon panik uppstod aldrig, utan räddningsarbetet försiggick mycket sansat och effektivt.

Två skadade redan utskrivna

De tre skadade var följande: Chaufför Arvid Svensson, Vattugränd 1 A, Köping. Han kör tankbilar till olika platser i Västergötland och Värmland och hade just kommit hem från Karlstad och ställt ifrån sig bilen vid kolsyrafabriken vägg för att se över densamma. Han träffades av ras från huset, ett tungt block, och fick skador på vänster lunga och minst fem revbensbrott. Han låg

medvetlös till 2-tiden natten till lördagen, då han återfick sansen. Svensson avled dock sent på söndagskvällen.

Arvid Svensson anställdes i företaget den 28 maj 1959. Han arbetade först vid utelaget, blev sedan chaufför.

Fabriksarbetarna Gunnar Persson och Karl Folke Dahlin företedde chockskador och fördes till lasarettet men fick lämna detta på lördagen. Gunnar Persson, som även fick en blesyr i pannan, bor i Valskog, anställdes i kolsyrafabriken den 28 dec. 1959. Han är 37 år gammal och arbetade förut vid Ståholms gård.

Karl Folke Dahlin, V. Långgatan 3, 57 år gammal, arbetade i hjorthornsaltfabriken. Han anställdes den 27 april 1960 efter att tidigare ha haft tillfälliga anställningar vid företaget.

Den fjärde skadade är ing. A. Nilsson vid Svenska Metallverken i Västerås. Han var på besök vid fabriken och gick i sällskap med en laboratoriemannan. De befann sig helt nära kolsyrafabriken när olyckan hände, varvid ing. Nilsson erhöi en lindrigare splitterskada i pannan. På kvällen kunde han resa hem.

Gasklocka blev torped...

Skiftspersonalen på biproduktfabriken bestod vid olyckstillfället endast av två personer, medan hela styrkan på denna avdelning är cirka tio man. Dessa får delta i röjningsarbetet intill dess att driften kommit igång på nytt. Inga permitteringar är aktuella. Av de fyra behållare, som stod

intill varandra på marken mellan biproduktfabriken och Nya Hamnvägen, var en mindre gasklocka placerad längst åt väster. Den flög iväg som en torped västerut rev med sig halva taksektionen till ett cykelstall, för genom staketet och vidare mot besökspaviljongen utförd i glas och tegel. Pjäsen dromolerade en del av väggen vid entrésidan och slet upp främre takpartiet.

En 20 meter hög belysningsmast blev knäckt, förmodligen av en 1500 kg. tungt splitterstycke från en kolsyretank. Andra projektiler skadade gasledningarna på motsatt sida av fabrikgatan.

Halvdussin bilar skadades av splittr

Minst sex bilar blev skadade av splittr. En Volkswagen, som stod på parkeringsplatsen, fick ha främre vänstra partiet intryckt. Vid Invaritfabriken fick portvaktaren Fritz Tjernlund sin Opel bil skadad av ett splitterstycke som slet upp fönster och tak. En lastbil i Invarits garage fick hela framarhytten uppspliten. Splittret gick först igenom garageportarna, och via bilen fortsatte projektilen upp genom taket.

F.ö. fick Invarit starkt känt om ing av smällen. Många fönsterrutor och plattor krossades såväl kontoret som personalavdelningen och fabriken och tagen låg mängder av kringflygande partiklar.

Gatorna på Salpeterverkens område och parkeringsplats även på Nya Hamnvägen fick flerstädd beläggningen uppspliten av de kringflygande splittret.

500-kilospjäas genom kontoret

En rundtitt på kontorsutrymmena på fredagskvällen gav intryck av stor fördöelse. Glassplattor låg överallt, skriv- och räknemaskiner och annan kontorsutrustning hade skadats på sin ställen och splittr hade borrar många hål i väggarna.

Värst utsatt blev kassaavdelningen, där en stor del av en kolsyretank slungades in genom fönstret som sopades rent från rutor och ramar. Projektilen tog chade kassörskan Ludmilla Vieglinas skrivbord, sopade ner en mellanvägg av trä och glas, fortsatte över korridoren och slog upp en alshög lucka i väggen till assistent H. Axelssons kontor. H. Axelsson hade sex minuter tidigare lämnat sin arbetsplats.

Om fru Vieglina suttit vid skrivbord när smällen kom, hade hon gått en säker död till möte. Hennes telefon blev helt krossad av denna projektil. Det behövdes sex man för att bära upp den projektilen som vägde över 500 kilo.

Den explosionshärjade biproduktsfabriken toppmodern, utvecklingskraftig industri

De två kolsyretankarna i mitten exploderade, säger ing. Miloslav Strejber. Den stora tanken var tom, den lilla återfanns på besöksaviljongen. Närmast ing. Strejber ses i modell kolsyrafabriken, som delvis urblästes när tankarna briserade.

Den vid fredagens explosion på Salpeterverken skadade kolsyrafabriken eller biproduktsfabriken, som den också brukar kallas, daterar sig från 1947, ehuru anläggningen undan för undan blivit utbyggd och kompletterad och just nu stod mitt uppe i ett utvecklingsstadium. Den hemsökta fabriksbyggnaden mäter 50 meter i längd och har ett djup av 12 meter.

Ritkontorschefen ingenjör Miloslav Srejber omtalar vid ett samtal med Bbl. att kolsyrafabriken, tvåvåningsdelen, byggdes 1947 och utrustades med två kompressorer och en ispress samt anordningar för tubpåfyllning. Tillverkningsprogrammet var vid denna tid detsamma som nu, kolsyra, hjorthornsalt och torris (kolsyrais) ehuru kapaciteten efterhand kraftigt utökats.

År 1951 tillbyggdes österut en envåningslänga för expedition av kolsyrais och en s.k. tubpåfyllningsstation. Tidigare hade utlastningen skett direkt från kolsyrafabriken men genom detta tillskott kunde de arbetsmoment, som sammanhänger med påfyllning och transport, automatiseras och rationaliseras i hög grad.

Tankbeståndet utökades gradvis.

1957 utökades lagret av flytande kolsyra genom anskaffning av en liggande tank, placerad på 15 meters avstånd från fabriken, mellan denna och Nya Hamnvägen. 1958 anskaffades ytterligare en liknande tank. De rymde vardera 40 kbm. eller 35 ton flytande kolsyra som förvarades under ett tryck av 15 kilo och höll en temperatur av 30 minusgrader. Tankarna var isolerade med 100 mm. expanderande kork och tätade med asfalt. På detta lag en beklädnad av aluminiumplåt för reflekterande av solstrålningen, varigenom tillförseln av solvärme hölls på lägsta möjliga nivå.

1959 skedde en utvidgning av
(Forts. å sista sid.)

expeditionsavdelningen för kolsyra, på östra delen. Tubfyllningsavdelningen utökades, en ispress flyttades och ytterligare en ispress beställdes. Denna skulle emellertid inte levereras förrän efter stundande årsskifte.

För att ytterligare säkra tillgången av flytande kolsyra har under detta år byggts en lagertank med en volym på 120 kbm. eller 100 ton. Den placerades 2,5 meter över marken, varigenom lastbilarna kunde köra under tanken och därigenom förenkla påfyllningen. Denna stora tank, ännu ofylld, skulle inom kort ha försetts med en specialkonstruerad högtryckspump av engelsk tillverkning.

Ny kompressorhall i år

Detta år har kolsyrafabriken tillbyggt med en ny kompressorhall, belägen vid fastighetens västra del. Den avses för kompression av kolsyran till ett tryck av 75 atmosfärer. Två kompressorer var i drift, den tredje skulle startas vid jultiden.

Väster om de båda briserande tankarna var en mindre lågtrycks-utjämningsbehållare placerad.

De båda fyllda kolsyretankarna, som exploderade, representerade en totalvikt av 27 ton vardera. Den lilla utjämningsbehållaren vägde 5-6 ton och den stora ännu ofyllda tanken vägde cirka 30 ton.

Explosionen inträffade alltså i en av de två kolsyratankar, som var fyllda och som låg 15 meter från fabriken, mellan denna och Nya Hamnvägen. Sedan den ena tanken exploderat — ännu ohekan vilken — har den andra gått samma väg, antingen på grund av rekyl eller splitter från den första. De båda tankarna blev helt söndersprängda, splitter föll över ett stort fält och kolsyran spred sig alltså över hela fabriksområdet. Någon risk för förgiftning på grund av kolsyran i denna koncentration förelåg ej.

Tom tank buffert för gasklockorna

Den lilla utjämningsbehållaren på 5-6 ton gick västerut, studsade över cykelstället och slog via staketet genom östra gaveln av besökspaviljongen. Den stora lagertanken med en volym på 120 kbm. — tom — slungades en sträcka på cirka 100 meter. Den skadade en intilliggande gasled-

ning, som emellertid reparerades redan på fredagskvällen, men samtidigt torde den ha fungerat som en buffert och skyddat de två stora gasklockorna strax öster om explosionsplatsen.

De båda förolyckade tankarna var tillverkade vid Skodaverken resp. Motala Verkstad, i alla avseenden byggda efter alla de krav och normer som ställs på anläggningar av detta slag.

Beträffande fastigheten, var den östliga tubpåfyllningsstationen en s.k. lätt byggnad, uppförd i järnkonstruktion och halvtstensfasad. Denna byggnad, som inte inrymmer någon egentlig maskinell utrustning, blev svårast skadad. Den äldre två våningars fabriksbyggnaden var mera kompakt, byggd i betong och fasadtegel.

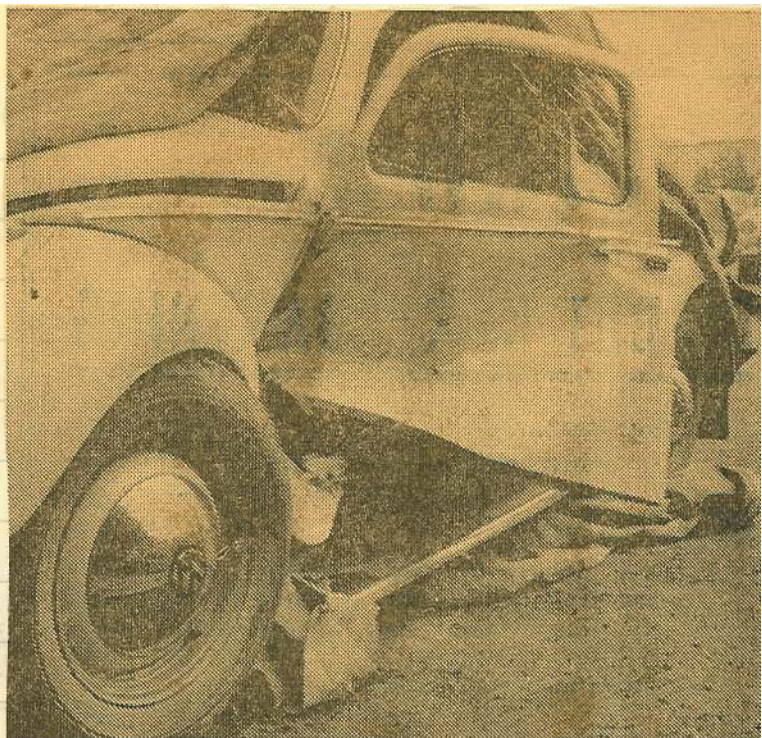
Denna byggnad synes vara ganska oskadad. Den nybyggda kompressorläggningen i västra delen torde vara intakt. Driften vid själva kvävegödsselfabriken blev överhuvud taget aldrig avbruten, ehuru vissa telefonledningarna etc. bröts.

Omedelbart efter olyckan avspärrades explosionsområdet. Splittret uppsamlades och nedslagsplatserna noterades noga. Direktör Brankelius i arbetarskyddsstyrelsen, yrkesinspektör Sandahl i andra distriktet, överingenjör Wikborn och ing. Westerberg i ångpanneföreningen har redan på lördagen, tillsammans med företagets egna tekniker, påbörjat arbetet med att klarlägga orsaken till olyckan. Även ombudsmän från fackförbundet har gjort undersökningar.

Försäkringar täcker

Beträffande värdet av det skadade framhåller driftschef Hans Gärd, att de fyra tankanläggningarna torde kunna uppskattas till 150.000 kr. och den delvis urblåsta delen av fabriksbyggnaden till ungefär samma belopp. Till detta kommer skadorna på besökspaviljongen, kontorsbyggnaden m.m.

De skadade byggnaderna och anläggningarna var givetvis försäkrade, och redan på lördagen hade kamrer Rudolf Jande tillsammans med personal från försäkringsbolaget, en genomgång av anläggningarna. Beträffande privat egendom som skadats, säger kamrer Jande, att resp. bilägare och andra har att anlita sina egna försäkringsbolag i första hand.

Denna Volkswagen som stod på Salpeterverkens P-plats blev helt intryckt av splitter.

Kring Salpeterolyckan

Chefen för Salpeterverken, direktör Dag Vendil, har senaste veckan befunnit sig på affärsresa i Tyskland och Frankrike. Han kom med flyg till Bromma kl. 14 på lördagsmiddagen.

Den allra närmaste byggnaden, laboratoriet, fick naturligtvis försterrutorna intryckta men lokalerna och utrustningen föreföll på lördagen att ha klarat sig väl från förstörelse.

Överskyddsombudet Valfrid Eriksson befann sig i reparationsverkstaden, där en svetskurs pågick, när olyckan inträffade. Han var självfallet uppskakad av det inträffade men han liksom fackföreningens ordförande Erik Tibblin var båda djupt tacksamma över att inte fler av arbetskamraterna blev skadade.

Ryktet om olyckan fick en oerhörd spridning i staden och byggen. Detonationen hade förmärkts i hela staden, och polis- och brandbilar med tjutande sirener skvallrade om stort pådrag. Oer-

hört överdrivna rykten om olyckans vidd cirkulerade såväl i Köping som kringliggande orter.

Vid några tidigare tillfällen har explosionsolyckor inträffat vid företaget, dock ingen av denna omfattning. Mest utsatt har syntese varit. I kolsyran har ingen explosion skett förut.

Det blev stor trafik ner till industriområdet på fredagskvällen och polis och hemvärnsmän fick hjälpas åt med vakthållning och skingring av folkmassorna. Anhöriga till personal, som hade kvällsskiftet, var givetvis ytterst oroliga för sina anförvanter och många stod vid grinden och väntade på besked.

Besökspaviljongen skall återställas så snart som möjligt, men återställningen är beroende av leverans av belgiskt specialglas.

Kamrer Rudolf Jande och ing. Gunnar Lidgren i Hansablaget var redan på lördagen i arbete med uppskattningsarbete av skadorna.

Kolsyrefabriken i spillror Taket rasade över skadad

De tre skadade som kvarliggde på lasarettet i Köping är Polke Dahlin (överst), Gunnar Persson (mellan) och Arvid Svensson (nederst). Svårast skadad är Arvid Svensson, som fått så gott som alla reben brutna samt skadat ena benen.

Hela Köping skakades som av ett jordskalv, när vid 17.30-tiden på fredagen tre stora kolsyrebehållare vid Svenska Salpeterverken exploderade. Hela den omkring 40 m långa biproduktsbyggnaden blev urblåst och de tre behållarna sopades som av en jättehand flera hundra meter bort åt olika håll, vållande stor förödelse på kringliggande byggnader. Fyra personer skadades, varav en, 54-årig chauffören Arvid Svensson, livsfarligt.

De övriga skadade är fabriksarbetare Gunnar Persson, 37 år, fabriksarbetare Karl Folke Dahlin, 57 år, samt en tillfällig besökare, ingenjör Nilsson från Svenska Metallverken i Västerås. De två förstnämnda jämte chaufför Syensson vårdas på Köpings lasarett.

Skadornas omfattning enbart inom fabriksområdet värderades på fredagskvällen till minst 300.000 kr, vartill kommer de skador som vållades på angränsande industribyggnader.

Hela industriområdet i allmänhet men naturligtvis Salpeterverken i synnerhet upplevde under några sekunder ett kort men i stället så mycket intensivare inferno.

Så vitt man på fredagskvällen trodde sig ha kunnat konstatera uppstod explosionen i den ena av de tre behållarna. Från denna spreds explosionsverken över till de två andra. Den största

tanken om 80 kbm kastades ett par hundra meter bort mot vägen till Mälartorget. Den andra tanken som rymde 40 kbm tog motsatt riktning och hamnade ovanpå glasentrén till Salpeterpaviljongen som är belägen 300 meter närmare stadens centrum. Den tredje tanken slutligen även den på 40 kbm splittades i större och mindre delar som spreds åt olika håll.

Stora sjok kastades in över Invarit-fabriken område, varvid väggar och fönster trycktes in i förråds- och fabriksbyggnader. I ett garage miste en lastbil sin förarhytt. En personbil vid Invarits port fick också mycket svåra skador. Agaren skulle just öppna bildörren när ett splitter for in genom bakrutan och tryckte ut dörren.

Ända nere vid tullhuset och i hamnen hamnade stålsplitter.

Den intilliggande tegelbyggnaden inrymde avdelningar för tillverkning av hjorthornssalt och kolsyra. Härinne befann sig de

(Se sidan 9: Explosion)

28 ton tung kolsyretank flög 200 m.

Bilden t. v. ger ett begrepp om explosionens våldsamt. En behållare med en vikt av 28 ton kastades 200 meter från explosionsplatsen och flög som en projektil genom taket till besökspaviljongen som vid tillfället lyckligtvis icke hade några besökare.

Bilden t. h. visar den raserade kolsyrefabriken — fabriksgården blev översälad av splitter från de båda exploderande kolsyrebehållarna.

Olyckan största förödelse som drabbat Salpeterverken

Fredagskvällens explosionsolycka i Svenska Salpeterverken är den största förödelse som drabbat företaget sedan det startade 1943. Utifrån sett har man haft större skal frukta en smäll i den s. k. syntesen, där ammoniakten kontrolleras. Där har tidigare mindre tillbud inträffat.

Kolsyreavdelningen var nyligen ombyggd och bl. a. hade en kompressor inmonterats här.

En påstan mirakulös tur hade taxaufför Artur Johansson som hade haft skjuts till Mälartorget och vänt därifrån strax före kl. 17.30. Då han passerade Salpeterverkens grindar — norr om verkstadsområdet — kände han en tryckvåg, varvid bakvagnen kastades en meter ut i vägbanan. Han lyckades klara ökeskörning men hörde en hård smäll bakom bilen. Vid närmare undersökning fann han ett stort stycke av behållarens syrafasta innerskal av stengods som slagit ner gatstenar och splittrat dem ett par meter bakom vagnen. Samtidigt yrde det av större och mindre föremål tvärs över Hamnvägen in mot Invaritbolagets tomt samtidigt som Salpeterverken sveptes in i en dimma av kolsyresnö. Bilen fick inga skador men 40 sek. tidigare hade den totaldemolerats.

Ett kraftigt stycke stengods flög den långa vägen till tullhuset mellan 200—300 meter för att slå i väggen där utan att Åstadkomma egentlig skada.

Såväl hos Rothenbergs vid Västra Långgatan som hos Svanbergs vid Stora gatan slogs de största skyttfönstren ut av tryckvågen och fick tillfälligt ersättas med masonit.

Över hela staden skällrade stora och små fönster och i en specieraffär i centrum ramlade skyttkartonger ner. Från andra butiker berättas att de största fönstren buktade sig oroväckande och dörarna svängde i draget. Hela staden trodde på jordsbävning och i Länsstyrelsens telefoner ringde det i ett när folk ville veta vad som stod på. Folkvandringen från Salpeterverken var mycket bety-

dande och föranledde så småningom polisen att kanalisera trafiken. I kvällsmörkret var de urblåsta fabriksdelarna kusliga att se och gräset var svett av den starka kylan från kolsyran som enligt uppgift lagrat en temperatur av 70 grader.

Vilda rykten cirkulerade på kvällen att en "okänd" kommit cyklande mitt i defonationen och spårlöst försvunnit. Dessa rykten som inte på något sätt bekräftats fick ny näring sedan hemvärnsmän satts in i vakthållningen jämnsides med polisens undersökningar.

Tryckvågen var märkbar över större delen av Köping, trots att stadens centrum ligger cirka tre kilometer från industriområdet. I ett par av de större herrkonfektionerna i staden trycktes sålunda de stora skyttfönstren in. Hur stora skador som på detta sätt uppstått efter explosionen var icke möjligt att klarlägga under fredagskvällen.

EXPLOSION

(Forts. från första sidan)

skadade Dahlin och Persson. Stora delar av väggarna trycktes in och krossade det mesta av inventarierna. Utanför stod Svensson som just hade kört in med sin lastbil. Han hamnade under en nedfallande takplatta. Ingenjör Nilsson slutligen befann sig på vägen utanför området. Han fick ett splinter i pannan men hans skador är av lindrig art.

Hela det övriga fabriksområdet drabbades också av explosionen. Otaliga fönsterrutor krossades av splinter eller lufttrycket. Stora gäpande hål uppstod i kontorsväggarna.

Rådiga vakter handlade snabbt.

Till råga på allt uppstod också något fel på telefonledningarna. Vakterna i porten handlade emel-

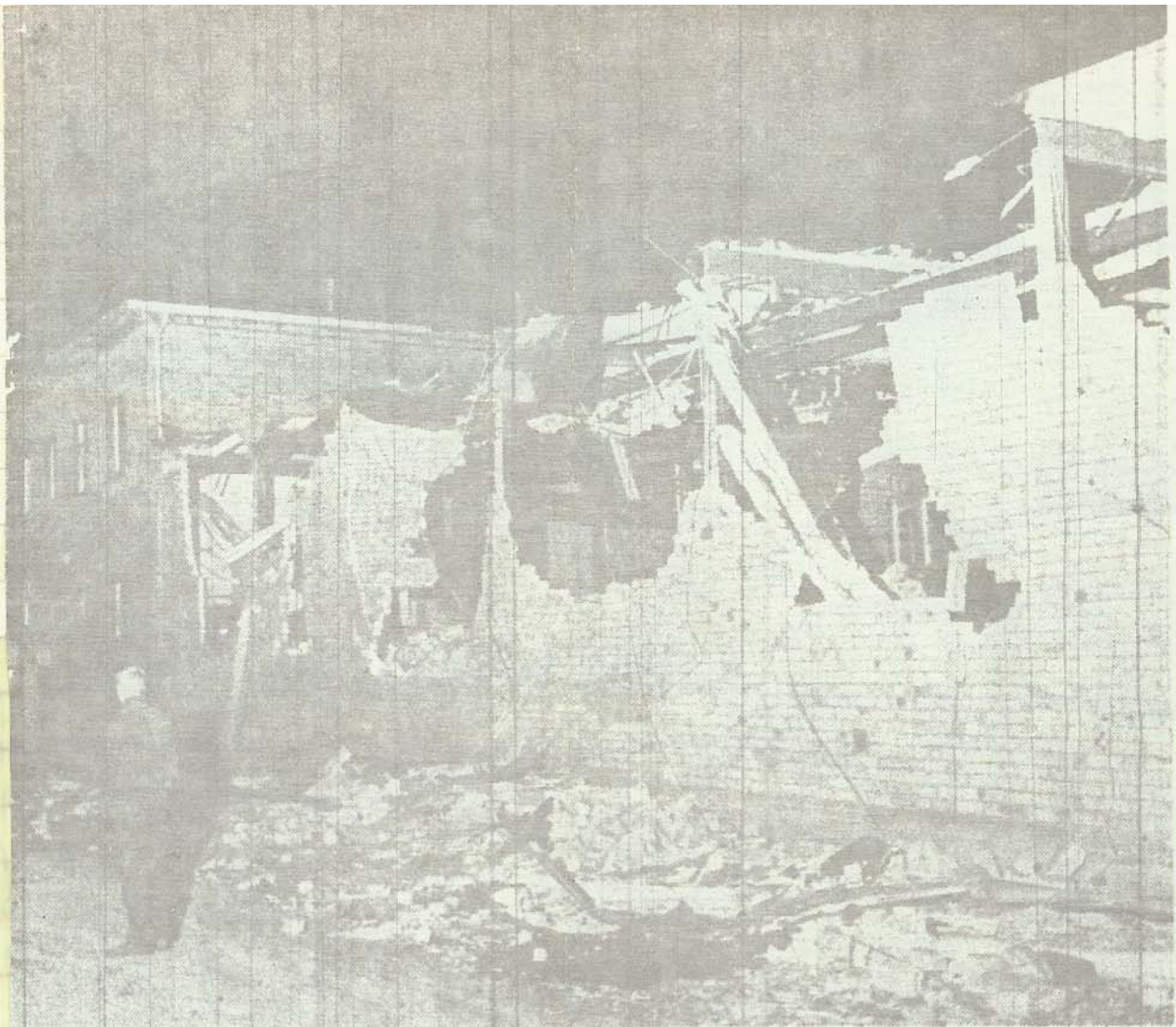
lertid snabbt. På några få minuter hade de lyckats komma i kontakt med räddningskåren, läkare och sjukvårdspersonal, Röda korset, polis samt brandmän. De skadade lokaliserades och fördes i ambulans till lasarettet. Vid den tidpunkten visste ingen om huruvida ytterligare människor befunnit sig i den urblåsta byggnaden eller överhuvud taget i närheten. Tanken på omedelbar uppröjning förkastades, sedan en ingenjör upplysts av en av de skadade att inga flera vistats därinne. Kontroll på de övriga avdelningarna visade också att ingen där saknades.

Driftsstopp för biprodukterna.

Vi en pressinformation på fredagskvällen framhölls att det an-

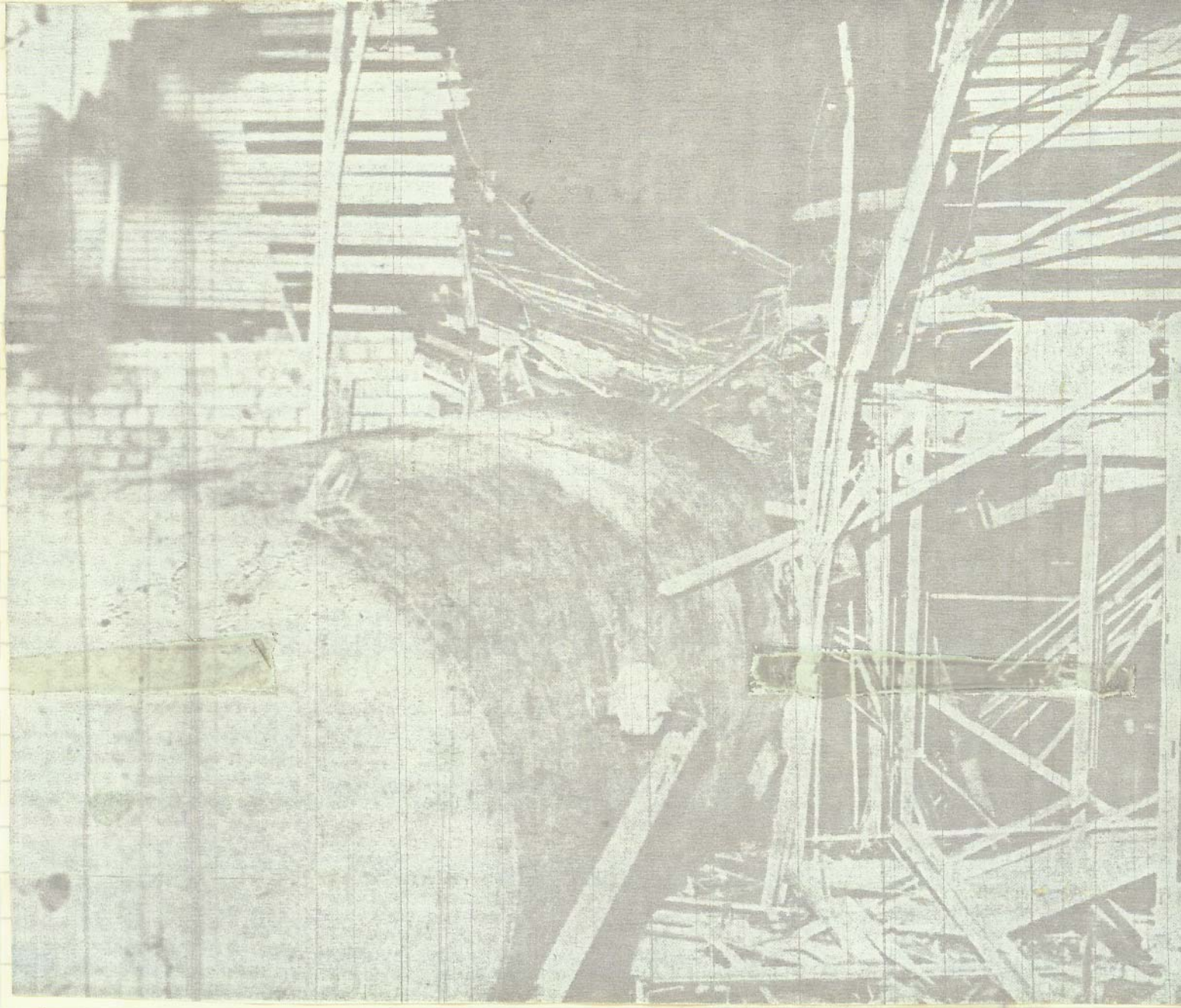
nu var för tidigt att yttra sig om orsaken till explosionen. Utredningen ingångsattes i dag av yrkesinspektionen och företagets egna tekniker. Beträffande de skadade värdena inom fabriksområdet uppskattas dessa till c:a 300.000 kr varav 150.000 kr för tankarna och lika mycket för fastigheterna. Driften vid biproduktavdelningen får av naturliga skäl ligga nere däremot berörs inte de övriga avdelningarna.

Jourhavande läkare på Köpings lasarett dr Ried meddelade sent på fredagskvällen att chauffören Arvid Svensson erhållit svåra revbensbrott på vänster sida samt vänstra lungan skadad. Hans tillstånd ingav oro då han inte återfått medvetandet. Folke Dahlin och Gunnar Persson har förvånansvärt ringa yttre skador trots den oerhörda påfrestningen men kvarigger för observation på grund av chockskador.

Kolsyrefabriken blev fullständigt urblåst och stora delar av den delvis nyuppförda fabrikens väggar förstördes av den kraftiga tryckvågen.

Förödelsen vid Salpeterverken efter den våldsamma explosionen var som synes total.

INGEN KLARHET

(Forts. fr. 1:a sidan)

yrkesinspektör Sandahl som inom parentes sagt nyss var återkommen till Stockholm från ett besök i Köping när han nåddes av budet om Salpeterexplosionen.

— Vi har orienterat oss om omfattningen av explosionen och försöker nu utkristallisera olika teorier om anledningen, sade inspektör Sandahl. Sedan får undersökningen gå vidare med de tänkbara teorierna som baser. Vi vet att en 40 kbm behållare sprängdes men är inte säkra på om det var i denna det hela började. Klart är också att den största behållaren ännu vid olyckstillfället ej var i funktion. Vi hoppas att undersökningen av de hopsamlade bitarna skall bringa klarhet om orsaken till det skeddä. Till dess kommer området att hållas avstängt.

— Det mest otroliga vid denna olycka är att den inte vållade svårare personskador. Hamnvägen måste ju för några ögonblick ha varit ett enda stort inferno med kringflygande splittr av större och mindre format.

ÄNNU INGEN KLARHET OM SALPETER-OLYCKAN

Redan tidigt på lördagsmorgonen igångsattes utredningsarbetet för att bringa klarhet i frågan om vad som för-

Kritiskt för skadad

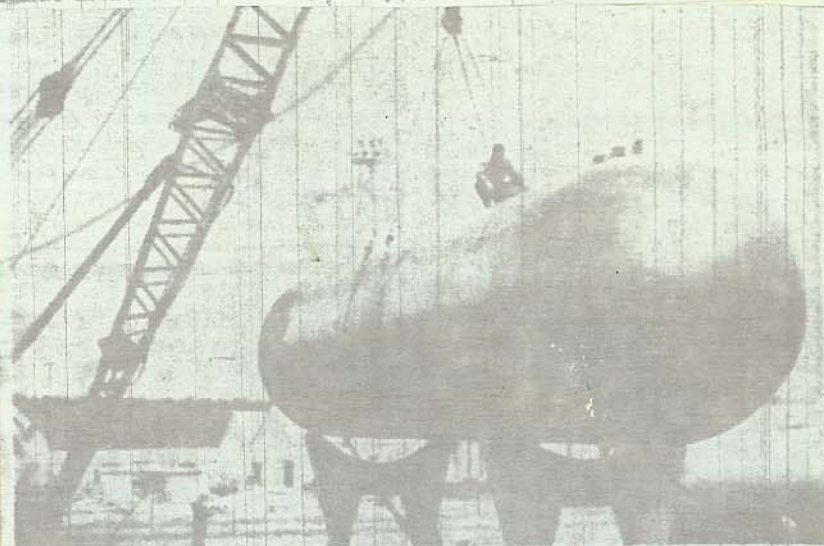
Den vid Salpeter-explosionen svårt skadade chaufför Arvid Svenssons tillstånd är kritiskt. Enligt vad jourhavande läkaren upplyste vid Länsstidningens förfrågan på söndagskvällen har en försämring inträtt. Svensson var då fortfarande medvetslös.

orsakade den våldsamma explosionen vid Salpeterverken i Köping på fredagen. Expertis från Yrkesinspektionen, arbetarskyddsstyrelsen och ångpanneföreningen inledde undersökningarna. Hela området avstängdes.

En minutlös finkamning efter bitar från densöndersprängda kolsyrebehållaren organiserades. Varje litet splittr skall numreras och dras ihop till en enda plats. En plankarta med varje fyndplats utmärkt skall upprättas.

Länsstidningen fick på lördags-eftermiddagen en intervju med

(Se sidan 12: Ingen klarhet)

De två kolsyrebehållare som exploderade var av ganska anseelig storlek, vilket framgår av bilden här ovan, tagen när den ena behållaren monterades.

VESTMANLANDS

Nr 235

130:de årgången

Lösn:r 30 öre

Lördagen den 8

oktober

VÅLDSAM EXPLOSION
Fyra skadade vid svår

LÄNS TIDNING

Tel. (021) 37800

Telenytt 10300

1960

SKAKADE KÖPING
olycka i Salpeterverken

LÖRDAGEN DEN 8 OKTOBER 1960

Fönster krossades tre

km från olycksplatsen